

Türi Vallavolikogu 27.05.2021 määruse nr 9
„Türi valla jäätmekava 2021-2026“ lisa

TÜRI VALLA JÄÄTMEKAVA
2021-2026

2021

SISUKORD

1 SISSEJUHATUS.....	3
2 TÜRI VALLA ÜLDISELOOMUSTUS	3
3 JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED	3
<u>4 HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE.....</u>	<u>4</u>
<u>4.1 Türi valla jäätmekäitluse ülevaade.....</u>	<u>5</u>
<u>4.1.1 Jäätmekäitluskohad</u>	<u>5</u>
<u>4.2 Korraldatud jäätmevedu</u>	<u>7</u>
<u>4.3 Jäätmevaldajate register.....</u>	<u>7</u>
<u>4.4 Olmejäätmed</u>	<u>8</u>
<u>4.5 Segaolmejäätmed</u>	<u>8</u>
<u>4.5.1 Segaolmejäätmete koostis</u>	<u>9</u>
<u>4.6 Pakendijäätmed</u>	<u>9</u>
<u>4.7 Biolagunevad jäätmed</u>	<u>10</u>
<u>4.8 Paberi- ja kartongijäätmed.....</u>	<u>12</u>
4.9 Tekstiil ja rõivad.....	12
<u>4.10 Ohtlikud jäätmed</u>	<u>12</u>
4.11 Raviasutuste jäätmed	13
<u>4.12 Suurjäätmed</u>	<u>13</u>
<u>4.13 Probleemtoodete jäätmed.....</u>	<u>14</u>
<u>4.14 Ehitus- ja lammutusjäätmed</u>	<u>15</u>
<u>5 ANDMEID MINEVIKUS SAASTUNUD JÄÄTMEKÕRVALDAMISKOHTADE NING NENDE KORRASTAMISEKS</u> <u>VÕETAVATE MEETMETE KOHTA</u>	<u>16</u>
<u>5.1 Jääkreostusobjektid.....</u>	<u>16</u>
<u>5.2 Suletud prügilad</u>	<u>16</u>
<u>6 PLANEERIMINE.....</u>	<u>17</u>
6.1 Hinnang jäätmevoogudele tulevikus.....	17
6.2 Eesmärkide seadmine.....	17
<u>6.3 Jäätmetekke vältimine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine</u>	<u>18</u>
<u>6.4 Järelevalve korraldus</u>	<u>19</u>
<u>6.5 Jäätmete liigiti kogumise, ringlussevõtmise ja taaskasutamise edendamine</u>	<u>20</u>
<u>6.6 Jäätmete kogumis- ja käitlusvõrgu arendamine</u>	<u>20</u>
<u>6.6.1 Korraldatud jäätmeveo rakendamine</u>	<u>21</u>
<u>6.6.2 Pakendijäätmete kogumine.....</u>	<u>21</u>
<u>6.6.3 Paberi ja kartongi kogumine</u>	<u>22</u>
6.6.4 Biojäätmete kogumine.....	22
<u>6.6.5 Ehitus-lammutusjäätmete kogumine.....</u>	<u>23</u>
<u>6.6.6. Ohtlike jäätmete kogumine</u>	<u>23</u>
<u>6.6.7 Elektroonikaromude ja kantavare patareide ja akujäätmete kogumine.....</u>	<u>23</u>
<u>6.6.8 Muude liigiti kogutavate jäätmete kogumine</u>	<u>24</u>
<u>6.6.9 Reoveesete</u>	<u>24</u>
<u>6.6.10 Raviasutuste jäätmete käitlemine</u>	<u>24</u>
6.6.11 Jäätmejaamad ja keskkonnajaamad.....	24
6.7 Jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamist toetavad tegevused	25
7.TEAVITUSKAMPAANIAD.....	25
8. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE RAHASTAMINE.....	26
9. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE.....	26
10.TEGEVUSKAVA.....	27

1. SISSEJUHATUS

Türi valla jäätmekava 2021-2026 on omavalitsuse jäätmehooldust korraldav ja suunav dokument, mille eesmärk on määrata jäätmehoolduse arengusuunad, tegevused ja meetmed aastani 2026. Jäätmekava hõlmab jäätmemajanduse olukorra kirjeldust ning ülevaadet jäätmemajandusega seotud probleemidest ja toob välja eesmärkide elluviimise tegevuskava ning investeringuvajaduse jäätmemajanduse arendamiseks.

Jäätmekava eesmärkide seadmisel on lähtutud Riigi jäätmekavas 2014-2020, jäätmemajandust reguleerivates EL direktiivides ja siseriiklikes õigusaktides seatud eesmärkidest ja sihtarvudest ning Järvamaa arengustrateegia 2035+ ja Türi valla arengukava 2020-2024 tingimustest.

Jäätmekava koostamisel on lähtutud järgmistest olulistest põhimõtetest:

- jäätmehierarhia põhimõte
- saastaja maksab põhimõte
- laiendatud tootjavastutuse põhimõte
- tegevuste läheduse põhimõte
- tegevuste otstarbekuse põhimõte.

2. TÜRI VALLA ÜLDISELOOMUSTUS

Türi vald on kahe ühinemise järgselt endiste Türi linna, Oisu, Kabala, Käru, Türi ja Väätsa valla õigusjärglane, kandes edasi endiste omavalitsuste häid traditsioone ja edendades kohaliku elukeskkonda. Käesoleva jäätmekavaga korraldatakse jäätmehooldust 1008,72 km² suurusel territooriumil, kus asub üks vallasisene linn, 4 alevikku ja 53 küla. Seisuga 01.01.2020 oli rahvastikuregistri andmetel Türi vallas 10 769 elanikku.

Türi valla korraldatud jäätmeveopiirkond on jagatud kaheks tasandiks – tiheasustusega alad ja hajaasustusega alad. Tiheasustusalad on Türi linn, Käru alevik, Oisu alevik, Särevere alevik, Väätsa alevik, Türi-Alliku küla ja Kabala küla. Täpsemad tiheasustusala piirid on määratletud Türi valla üldplaneeringuga. Ülejäänud valla territoorium moodustab jäätmeveopiirkonna 2. tasandi ehk hajaasustusega ala (53 küla). Eramaju on ligikaudu 2800, korterelamu tunnustele vastavaid elamuid on ca 200. Valdavalt on kortermajad kuni 12 korteriga (ca 150), ülejäänud kuni 60 korteriga.

3. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

Jäätmehoolduse korraldamise õigusraamistik põhineb Euroopa Liidu direktiividel, siseriiklikel ja kohaliku omavalitsuse õigusaktidel ning valdkonda puudutavatel strateegiatel.

Õiguslikud alused on detailselt esitatud [Lisas 1: Jäätmehoolduse õiguslikud alused](#).

Õiguslike aluste rakendamise eesmärgiks on saavutada etteantud tulemused, mida väljendatakse sihtmääradega. Kehtivad sihtmäärad on esitatud [Lisas 2: Sihteesmärgid jäätmeliikide lõikes](#).

Jäätmehoolduse korraldamise õiguslike aluste rakendamisel on peamiseks põhimõtteks:

- riigi tasemel seatakse üldeesmärgid, mille rakendamine toimub kohaliku omavalitsuse strateegiate ja tegevuskavade alusel.
- Jäätmehoolduse arendamine on jäätmeseaduse § 12 alusel kohaliku omavalitsuse ülesanne, mille täitmise eesmärgiks on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset.
- kohalikul omavalitsusel on lai diskretsiooniotsus parima jäätmehoolduse lahenduse rakendamisel.
- suurim vastutus eesmärgistatud tulemuste saavutamisel on jäätmetekitajatel ja – valdajatel, kes peavad täitma etteantud reegleid ja juhiseid jäätmetekke vältimisel ja jäätmete liigiti kogumisel ning keskkonnakahjulikke tegevuste vältimisel.

Osapoolte õigused jäätmehoolduse korraldamisel on detailselt esitatud [Lisas 3: Õigused ja kohustused jäätmehoolduse korraldamisel](#).

4. HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE

Enne valdade ühinemist oli igal omavalitsusel (Türi vald, Kärü vald, Väätša vald) vastu võetud eraldi jäätmekava perioodiks 2015-2020, mis lähtusid eesmärkide seadmisel riigi jäätmekavast 2014-2020. Kõigi omavalitsuste jäätmekavad olid kehtestatud 2015. aastal, mis määratlesid järgneva viieks aastaks jäätmekäitluse arengusuunad ja eesmärgid. Peamisteks eesmärkideks oli vähendada elanike ja ettevõtjate poolt jäätmetekke mahtu ning suurendada teadlikkust elanike ja ettevõtjate jäätmete kogumise võimaluste ja kohustuste osas.

Eelmistes jäätmekavades püstitatud eesmärkidest saab enamus lugeda täidetuks:

- segaolmejäätmete kogumiseks ja veoks korraldatud jäätmeveo rakendamine,
- jäätmevaldajate registri toimimine,
- Türi jäätmejaama haldamist ja selles liigiti kogutavate jäätmete kogumise tagamist,
- Kabala, Kärü ja Oisu keskkonnajaama haldamist ning nendes liigiti kogumise tagamist,
- ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamist,
- artiklite avaldamist ja infovoldikute koostamist jäätmevaldajatele nende teadlikkuse tõstmisel.

Käesoleva jäätmekava raames tuleb jätkata eelmises kavas eesmärgistatud tegevustega:

- elanike teadlikkuse tõstmisele suunatud tegevustega,
- tekkekohal liigiti kogumise edendamisega: biojäätmel, vanapaber ja kartong, klaas.
- jäätmete taaskasutusse suunamise edendamisega,
- haljastusjäätmete kompostimise edendamisega,
- olemasolevate jäätme- ja keskkonnajaamade haldamisega ja nendes liigiti kogumise võimaluste laiendamisega,

- koostöö edendamist taaskasutusorganisatsioonidega nende vastutusele kuuluvate jäätmete suuremahuliseks kogumiseks,
- uute loomist ja/või olemasolevate avalike kogumislahenduste täiendamist vastavalt vajadustele.

4.1. Türi valla jäätmekäitluse ülevaade

Türi vallas toimib korraldatud jäätmevedu ja rakendatud on valla vajadustele vastavad jäätmete kogumise lahendused: jäätmejaamad, konteinerite kogumisvõrgustik, jäätmete kogumisringid. Türi valla jäätmekava ajakohastamisel on kogutud ja käideldud jäätmeliikide ja koguste hindamise aluseks võetud riikliku jäätmestatistika andmeid. Jäätmestatistika aruandlus põhineb ettevõtete poolt jäätmeseaduse alusel esitatavatel iga-aastastel jäätmearuannetel. Jäätmearuandeid on kohustatud esitama keskkonnakaitsealuse omavad, samuti jäätmekäitlejatena registreeritud isikud. Tõepärase informatsiooni eelduseks on andmete korrektne esitamine. Kõik tekkivad jäätmevood fikseeritakse kas tekitajate endi või jäätmekäitlejate poolt, kellele jäätmeid käitlemiseks on üle antud.

Jäätmestatistika puhul tuleb arvestada, et selles võib esineda ebatäpsusi. Paljud jäätmekäitlejad teenindavad mitut omavalitsust korraga ning jäätmed satuvad jäätmekäitluskohta koos, ilma et oleks täpselt eristatud, kui palju jäätmeid kogutakse Türi vallast ja kui palju mõnest teisest omavalitsusest. Samuti põhjustab ebatäpsust asjaolu, et jäätmevedajad/jäätmete üleandjad ja jäätmete käitlejad on esitanud erinevaid andmeid käideldud jäätmekoguste kohta. Samuti kasutavad jäätmekäitlejad erinevaid praktikaid jäätmekoodide määramisel.

Türi valla jäätmekava on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb valla jäätmehoolduse arendamist. Seega on jäätmekava kui arengudokumendi alusel oluline teada saada koguste suurusjärk iga tekkiva jäätmeliigi kohta, mille alusel saab planeerida ja juhtida edasisi tegevusi ning hinnata, kas olemasolevad jäätmete kogumislahendused on efektiivsed ning milline on investeeringute vajadus jäätmehoolduse eesmärkide saavutamiseks.

Türi vald korraldab jäätmete tekkekohal sorteerimist läbi liigiti kogumise, millega loob eeldused nende taaskasutamiseks võimalikult suures ulatuses. Liigiti kogumisel eraldatakse taaskasutatavad jäätmed ning ohtlikud jäätmed ülejäänud jäätmetest, kui see on tehniliselt teostatav ja sellega ei kaasne ülemääraseid kulutusi.

4.1.1. Jäätmekäitluskohad

Jäätmekäitluskohade rajamisel arvestada nende kaugust olulisematest Türi valla territooriumil asuvatest tõmbepunktidest, et ühildada elanike oluliste tegemistega ka sorteeritud jäätmete ära andmine ja vältida selleks lisakulutuste tegemist. Käesoleval ajal on Türi vallas jäätmete liigiti kogumiseks kasutuses mitmed erinevad jäätmekäitluskohad ja -viisid.

Jäätmeseadusele vastavalt tuleb jäätmete kõrvaldamisel ja segaolmejäätmete taaskasutamisel läheduse põhimõtet rakendades, vedada jäätmed lähimasse nõuetele vastavasse käitluskohta,

kus toimub edasine jäätmete töötlemine. Türi vallas tekkivatele jäätmetele on lähimaks nõuetekohaseks jäätmete kõrvaldamis- ja käitluskohaks Väätsa Prügila AS.

Türi vallas asuvatest suurematest jäätmekäitluskohtadest annab ülevaate käesoleva dokumendi lisaks olev [Tabel 1: Jäätmekäitluskohad Türi vallas](#). Olulisemad kohad on Väätsa Prügila ja Türi jäätmejaam.

Väätsa prügila

Türi valla territooriumil asub AS Väätsa Prügila, mis avati 2000. aastal. Türi vald on Väätsa prügila osanik ning prügila on planeeritud teenindama Järvamaad ja Raplamaad, samuti osaliselt Viljandi-, Lääne-Viru ja Jõgevamaad. Väätsa Prügilas toimub tavajäätmete ja teatud ohtlike jäätmete käitlemine. Prügila arendustegevused on suunatud jäätmete taaskasutamise võimekuste suurendamisele.

Türi jäätmejaam

Türi vallale kuuluv Türi jäätmejaam avati 5. märtsil 2004. Jäätmejaama ehitamist finantseeris SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK). Jäätmejaama kogupind on 2740 m², mis on kaetud asfaltkattega. Jäätmejaamal on sadevete kogumise ning sadevete puhastamise süsteem ja valgustussüsteem. Jäätmejaama territooriumi ümbritseb piirdeaed. Jäätmejaamas korraldab jäätmete kogumist ja nende edasist käitlemist hanke korras valitud jäätmekäitlusettevõte.

Jäätmejaam on mõeldud eelkõige kodumajapidamistest pärinevate jäätmete kogumiseks ja edasisele käitlemisele suunamiseks.

Keskkonnaministri määrusele „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ tuginedes võtavad jäätmejaamad jäätmevaldajatelt vastu järgmisi jäätmeliike:

- paber ja kartong (20 01 01);
- plastid (20 01 39);
- metallid (20 01 40);
- klaas (20 01 02);
- biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01);
- bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02, 20 02 03);
- pakendid (15 01), sealhulgas paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02), metallpakendid (15 01 04) ja klaaspakendid (15 01 07);
- puit (20 01 38);
- rõivad ja tekstiil (20 01 10, 20 01 11);
- suurjäätmed (20 03 07);
- vanarehvid (16 01 03);
- koodiga 20 01 ohtlike jäätmeid ning olmes tekkinud ohtlike aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid jäätmekoodiga 15 01 10*.

Türi jäätmejaamas on 2020. aastal vastu võetud 936,751 tonni jäätmeid.

Vastuvõetud jäätmete liigilise ülevaate annab käesoleva dokumendi lisaks olev [Tabel 2](#).

4.1.3 Keskkonnajaamad

Oisu keskkonnajaam

Oisu keskkonnajaam on rajatud 2005. aastal Oisu ambulatooriumi juurde parkimisplatsile.

Oisu keskkonnajaamas võetakse elanikelt tasuta vastu ainult liigiti kogutud jäätmeid:

- segapakendijäätmeid
- vanapaberi ja papijäätmeid
- elektroonikaromu
- ohtlikke jäätmeid
- vana mööblit
- sõiduautode rehve.

Kabala keskkonnajaam

Kabala keskkonnajaam on rajatud 2005. aastal Kabala külla Tiigi tänavale.

Kabala keskkonnajaamas võetakse elanikelt tasuta vastu järgmisi taaskasutatavaid jäätmeid:

- segapakendijäätmeid
- vanapaberit ja papijäätmeid
- ohtlikke jäätmeid
- elektroonikaromu
- vana mööblit
- sõiduautode rehve.

Käru keskkonnajaam

Käru keskkonnajaam asub aadressil Lai tn 11a, mis avati 2008. aastal.

Keskkonnajaamas on loodud tingimused elanikelt tasuta vastu võtta järgnevaid taaskasutatavaid jäätmeid:

- vanapaberit ja kartongi
- pakendijäätmeid
- ohtlikke jäätmeid
- elektroonikajäätmeid

Keskkonnajaamade ülesanne on laiendada liigiti kogutavate jäätmete kogumisvõrgustikku ning toetada Türi jäätmejaama tööd, et tagada Türi linnast kaugemal elavatele inimestele jäätmete liigiti kogumise ja üleandmise võimalus tekkekoha lähedal. Vastuvõetavate jäätmete nimistut laiendatakse arendustegevuste käigus.

4.2 Korraldatud jäätmevedu

Kohaliku omavalitsuse üksuse kohustus on korraldada oma haldusterritooriumil olmejäätmete, eelkõige segaolmejäätmete ning olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide kogumine, vedu ja käitlemine. Korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta kohaliku omavalitsuse üksuse valitud ettevõtja poolt.

Türi vallas rakendus korraldatud jäätmevedu 01.01.2008.a, endises Käru ja Väätsa vallas 01.02.2008. **Jäätmekava koostamise ajal täitmisel olev hankeleping on sõlmitud perioodiks 01.03.2020 – 01.03.2023.**

Korraldatud jäätmeveoga on seni hõlmatud olnud ainult segaolmejäätmete kogumine ja vedu.

4.3 Jäätmevaldajate register

Jäätmeseaduse alusel peab Türi vald jäätmevaldajate registrit. Registri pidamise eesmärgiks on saada ülevaade kõikidest piirkonna jäätmevaldajatest, nendega seotud jäätmetekkekohtadest ja -mahtudest ning tagada ülevaade jäätmete veost.

Jäätmevaldajate registris kajastuvad järgmised andmed:

- 1) jäätmetekkekohad ja jäätmeveokohtadega seotud jäätmevaldajate andmed;
- 2) jäätmetekkekohtade staatused;
- 3) jäätmeveopiirkond;
- 4) korraldatud jäätmevedu teostava firma andmed;
- 5) jäätmeveo korraldanud jäätmevedaja poolt esitatud aruandlus jäätmetekkehale paigaldatud jäätmemahutitest, veo mahtudest ning jäätmevedaja ja jäätmevaldaja esindajate vahel sõlmitud lepingutest;
- 6) jäätmetekkekohtade ja kogumisvahendite asukohad registri kaardiliidesel.

4.4 Olmejäätmed

Jäätmeteke sõltub suures osas elanike kui tarbijate arvust ja piirkonna majandusliku arengu tasemest, samuti ettevõtete toodete ja teenuste struktuurist. Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed.

Jäätmearuandluse infosüsteemi JATS andmete järgi tekkis Türi vallas 2019.a **kokku olmejäätmeid** (koodiga 20) **3441,4 tonni**.

Olmejäätmete teke on viimastel aastatel suurenenud. Tekke vähendamise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete koguse vähendamine. Olmejäätmete kogus sõltub eelkõige piirkonnas valdavast elamutüübist (korrusmajad, individuaalelamud) ja tarbimisharjumistest, kaubandus- ja teiste teenindusettevõtete lähedusest ning kui hästi on piirkonnas korraldatud muude jäätmete (paber ja papp, pakendijäätmed, klaas ja biojäätmed) liigiti kogumine.

4.5 Segaolmejäätmed

Segaolmejäätmete (20 03 01) kogumine ja vedu on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud ning kõik Türi valla jäätmevaldajad peavad olema kogumissüsteemiga liidetud. Segaolmejäätmete kogumisega seotud tehnilised nõuded, nagu kogumismahutite tüübi, materjali, suuruse, paiknemise, tühjendussageduse ja ühiste kogumismahutite kasutamise sätestab Türi valla jäätmehoolduseeskiri.

Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinn) poolt 2020. a läbi viidud segaolmejäätmete sortimisuuringu „Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring“ kohaselt tekkis 2019. a Eestis ühe elaniku kohta keskmiselt 370 kg olmejäätmeid aastas, millest umbes 240 kg on segaolmejäätmed.

Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse infosüsteemi (JATS) andmetel tekkis 2019.a Türi vallas 2059 tonni segaolmejäätmeid, mis teeb ühe elaniku kohta 191 kg/aastas. Perioodi 2015-2019 segaolmejäätmete tekkemaht on järgmine:

Jäätmeliik		2015	2016	2017	2018	2019
Segaolmejäätmed	20 03 01	1047,8	1688,2	2184,3	6 123*	2059

*jäätmed on olnud valesti kodeeritud.

Segaolmejäätmete teke on viimastel aastatel kasvanud. Segaolmejäätmete tekke kogus sõltub sellest, kui tõhusalt toimib jäätmete liigiti kogumise süsteem, s.t kui palju jäätmevaldajaid on hõlmatud. Segaolmejäätmete tekke vähendamiseks on vajalik tõsta elanikkonna teadlikkust jäätmete liigiti kogumise olulisuse kohta. Selleks on vaja läbi viia teavituskampaaniaid, mis suurendaks elanike keskkonnateadlikkust ja aitaksid juurutada keskkonnasõbralikumaid harjumusi.

4.5.1 Segaolmejäätmete koostis

Olmejäätmete liigiti kogumise edasisel kavandamisel on oluline teada segaolmejäätmete liigilist koostist. Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinn) poolt 2020. a läbi viidud segaolmejäätmete sortimisuuringu „Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring“ eesmärk oli analüüsida Eesti eri piirkondades ja asulatüüpides tekkivate segaolmejäätmete liigilist koostist, mille alusel saab määrata Türi valla segaolmejäätmete eeldatava koostise, mis on esitatud käesoleva dokumendi lisaks oleval Joonisel 4.

Segaolmejäätmete koostise analüüs näitab, et segaolmejäätmete koosseisus antakse üle ca 31,6% pakendijäätmeid ja ca 17% paberit/kartongi, mille liigiti kogumise avalik võrgustik on Türi vallas kõige tihedam võrreldes muude jäätmeliikidega. Biojäätmeid (köögi- ja haljastusjäätmeid) sisaldub segaolmejäätmetes peaaegu kolmandik, 32%. Eelmise jäätmekava alusel on biolagunevate jäätmete liigiti kogumine olnud vabatahtlik.

Segaolmejäätmete liigiline koostis annab suunad tegevusteks jäätmete liigiti kogumise edendamiseks ja kinnitab elanike teadlikkuse tõstmise vajadust.

4.6 Pakendijäätmed

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mis kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitlemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani.

Pakendiseadusest tulenevalt on Türi vallas pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemis koordineeriv roll, määrates jäätmehoolduseeskirjas pakendi ja pakendijäätmete kogumistingimused. Pakendijäätmete kogumine ja käitlemine põhineb

taaskasutusorganisatsioonide korraldatud pakendijäätmete kogumisvõrgustikul. Eestis tegutseb kokku neli akrediteeritud tootjavastutusorganisatsiooni. Neist kolm (OÜ Eesti Pakendiringlus, Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ ja OÜ Tootjavastutusorganisatsioon) tegelevad tagatisrahata pakendite ning üks (OÜ Eesti Pandipakend) tagatisrahaga ehk pandipakendite kogumise ja taaskasutamise korraldamisega.

Pakendiseaduse kohaselt peab tiheasustusega alal, kui asustustihedus on rohkem kui 500 elanikku ühel ruutkilomeetril, olema vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses. Kui asustustihedus on rohkem kui 1000 elanikku ühel ruutkilomeetril, vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses. Kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta. Türi valla pakendijäätmete kogumiskohtade ülevaade on esitatud Türi valla GIS portaali kaardirakendusel, millel kajastuvad konteinerite asukoht, arv, maht:

<https://gis.tyri.ee/portal/apps/webappviewer/index.html?id=fdfb331df4e44848af4e4892b9c35c43>

Tuginedes Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinn) poolt 2020. a läbi viidud sortimisuuringu „Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring“ tulemustele ja jäätmearuandluses esitatud liigiti kogutud pakendijäätmete kogustele, saab välja arvutada pakendijäätmete hinnangulise kogutekke. Türi vallas tekkis 2019. aastal jäätmearuande andmetel kokku 1357,9 tonni pakendijäätmeid (kood 15 01). Ühe elaniku peale taandades moodustab see ca 12 kilogrammi pakendeid. Segaolmejäätmete koostises oli ca 32% pakendeid, mis on ca 658,8 tonni. Arvutuslik pakendijäätmete koguteke Türi vallas on ca 2016,7 tonni. Ühe elaniku peale taandades moodustab see ca 19 kilogrammi pakendeid.

Riiklik strateegiline eesmärk näeb ette, et aastaks 2020 tuleb saavutada pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal 60%-ni pakendijäätmete kogumassist ning kõikide olmejäätmete arvestuses tuleb saavutada ringlussevõtt 50% kogumassist.

Pakendijäätmete tekkemaht 2019.a osas on esitatud käesoleva dokumendi lisaks olevas **Tabelis 3.**

Arvestades pakendite suurt osakaalu segaolmejäätmete koostises, on vaja rakendada tõhusamaid meetmeid pakendite liigiti kogumise toimimiseks. Pakendite tekkekohas kogumine kõikidele jäätmevaldajatele saab olla üks arengusuundadest pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsuse suurendamisel. Pakendikotiga väravast või pakendikonteineriga hoovist pakendite kogumine on oluliselt mugavam kui avaliku pakendipunkti kasutamine. Samuti luuakse sellega eeldus, et kogutud jäätmeid on puhtamad ja nende taaskasutusse suunamise võimalused suurenevad. Tekkekohal kogumisega välditakse avalike pakendikonteineritega kaasnevat risustamist. Tegevust tuleb arendada koostöös taaskasutusorganisatsioonidega.

Pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsuse kasv on üks suuremaid mõjutajaid segaolmejäätmete tekkemahu vähendamisel köögi- ja söögijäätmete kõrval.

4.7 Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Biolagunevate jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll antud jäätmete tekkemahust- ja põhjustest ülevaate omamine ning jäätmete liigiti kogumisel. Köögi- ja söögijäätmete ning haljastusjäätmete kõrval on orgaanilise aine rikkad ka reoveesete, loomsete ja taimsete kudede jäätmed, puidujäätmed jne. Käesolevas punktis käsitletakse olmelise tekkega biolagunevaid jäätmeid nagu paber, köögijäätmed, haljastusjäätmed.

SEI 2020.a uuringu tulemuste kohaselt moodustas biojäätmete sisaldus segaolmejäätmetes Eestis keskmiselt **31,8%**. Sealjuures enamuse moodustasid köögijäätmed **23,29%**, järgnesid aiapäätmed **8,44%**.

Biolagunevate jäätmete tekkekohal liigiti kogumise korraldamine on nii tehnilisest kui jäätmetekitajale arusaadavuse aspektist üks lihtsamini korraldatavaid toiminguid, mida saab rakendada kogu Türi valla ulatuses kõikide jäätmetekitajate osas.

Olulise osa olmejäätmetes sisalduvatest biolagunevatest jäätmetest moodustavad aia- ja haljastusjäätmed (nt muru niitmise ja rohimise jäägid, puuksad, lehed, lilled, maha kukkunud puuviljad jms), samuti kodumajapidamistest, toitlustus- ja kaubandusettevõtetest pärinevad toidu- ja köögijäätmed ning samalaadsed toiduainetetööstuse jäätmed.

Biolagunevate jäätmete kogumine toimub peamiselt Türi linnas, külades eraldi kogumist pole toimunud. Maapiirkondades oma kinnistul kompostitud biojäätmete kogused ametlikes andmetes ei kajastu. Biolagunevaid köögi- ja sööklajajäätmeid (jäätmekood 20 01 08) on eraldi kogutud 2019. aastal 117 tonni ning aia- ja haljastusjäätmeid (jäätmekood 20 02 01) 544,2 tonni. Kui lisada need liigiti kogutud biojäätmete kogused segaolmejäätmetes sisalduvale biojäätmete kogusele, mis on ca 659 tonni, oli 2019. aastal Türi vallas tekkiv hinnanguline biojäätmete kogus ligikaudu 1320 tonni.

Koduaedades tekkivate haljastusjäätmete koguste vähendamiseks tuleb teadvustada ja edendada nende kohapealse kompostimise võimalusi. Kompostimise puhul teavitatakse elanikke sellega kaasnevatest nõuetest ja propageeritakse kompostrite kasutamist.

Kõiki biolagunevaid jäätmeid saavad eraisikud viia Türi jäätmejaama või Väätša Prügilasse.

Biolagunevate toidujäätmete eraldi kogumist alustati 2007. aasta suvest. 2021.a seisuga on Türi valda paigaldatud 54 konteinerit biolagunevate jäätmete kogumiseks, kogumissüsteemiga on liitunud kokku 40 korteriühikut ja 10 ettevõtet. Biolagunevaid jäätmeid kogutakse korteriühikute ja ettevõtete territooriumil peamiselt 140 liitrite konteineritega. Orgaanilised köögijäätmed transporditakse pärast kokkukogumist Väätša Prügilasse kompostimisele.

Reoveesete. Vee- ja kanalisatsiooniteenuseid pakub Türi vallas OÜ Türi Vesi. Türi linnas juhitakse heitvett puhastusseadmetes keskmiselt 216 000 m³ aastas. Heitvee puhastusseadmed asuvad Türi linna piiril, Kirnas, Änaris, Laupal, Oisus, Taikses, Kabalas ja Kahalas. Türi linna, Lokuta uuselamute piirkonna, Särevere ja Türi- Alliku heitvesi juhitakse Türi linna piiril asuvasse reoveepuhastisse, mis rekonstrueeriti kaasaegseks puhastiks SA KIK abiga aastatel 2008-2009. Kogutud reoveesete suunatakse veejaama platsile, kus seda käideldakse. Reoveesete käitlemise lahendusi tuleb edaspidi arendada kahjulike keskkonnamõjude, s.h elukeskkonna häiringute vältimiseks.

4.8. Paberi- ja papijäätmed

Jäätmed on eraldi kogutuna lihtsasti taaskasutatavad. Vanapaberi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jäätmetest ning vältida selle kvaliteedi halvenemist. Antud jäätmete koguste vähendamine segaolmejäätmetes on võimalik saavutada eelkõige paberi- ja papijäätmete tekkekohal kogumise edendamise ja avaliku kogumisvõrgustiku parendamise abil. Vanapaberit ja kartongi võetakse Türi vallas vastu jäätmejaamades ja avalikes muudes avalikes kogumispunktides. Paberi- ja papijäätmete avalikult kasutatavad konteinerid on toodud Türi valla GIS portaali kaardil: <https://gis.tyri.ee/portal/apps/webappviewer/index.html?id=fdfb331df4e44848af4e4892b9c35c43>

Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse andmetel koguti Türi vallas 2019. a. liigiti ja suunati taaskasutusse 26,9 tonni vanapaberit ja pappi (jäätmekood 20 01 01). Lisades sellele juurde segaolmejäätmetes sisalduva paberi ja papi koguse, mis on 17% mahust ja 350 tonni, võib eeldada, et Türi vallas tervikuna tekkis kokku ligikaudu 377 tonni paberit ja kartongi. Kogutekke kogusele lisandub juurde ka kodumajapidamises kütteks kasutatava vanapaberi ja papi osa, kuid mille kogust ei ole võimalik määrata.

4.9. Tekstiil ja rõivad

Rõiva- ja tekstiilijäätmeid (jäätmekoodid 20 01 10 ja 20 01 11) on 2019. aastal liigiti kogutud 50,2 tonni. Vastavalt sortimisuuringule moodustavad rõiva- ja tekstiilijäätmed Eestis keskmiselt 5,81% segaolmejäätmetest.

Rõiva- ja tekstiilijäätmeid saab ära anda Väätsa Prügilas ja Türi jäätmejaamas. Rõivaste korduskasutus on levinud ja soodustatav tegevus ja neid andmeid ei ole võimalik kajastada ametlikus statistikas. Kasutuskõlblikke riideid saab üle anda taaskasutuskeskustele.

4.10. Ohtlikud jäätmed

Jäätmeseaduse § 65 lõike 2 kohaselt kohustub kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil korraldama kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja üleandmist jäätmekäitlejatele. Ohtlike jäätmeid tekib nii majapidamistes kui ettevõtetes. Majapidamistes jääb üle peamiselt vanu akusid, patareisid, värvijäätmeid, ohtlike pakendeid, vanu ravimeid ja päevalguslampe jmt. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamisega

sarnaseid ohtlikke jäätmeid. Ohtlikud jäätmed peab eraldama nende tekkekohas, kuna need kujutavad ohtu nii inimese tervisele kui ka keskkonnale.

Türi vallas võetakse kodumajapidamistest pärinevaid ohtlikke jäätmeid vastu Väätsa Prügilas, Türi jäätmejaamas ning Kabala, Oisu ja Kärü keskkonnajaamades. Samuti saab ohtlikke jäätmeid ära anda kogumisringide käigus.

2019. aastal tekkis Türi vallas kokku 1028,24 tonni erinevaid ohtlikke jäätmeid. Kõige suurema osa ohtlike jäätmete tekkest moodustab asbestijäätmed. 2019.aastal moodustasid asbestijäätmed ligikaudu 131,78 tonni. Asbesti sisaldavad jäätmed tekivad ehitiste lammutamise käigus tekkiva ehitusprahi osana, mis sisaldab ka asbesti (eterniiti). Segaoimejäätmetes sisaldub ohtlike jäätmeid ca 0,9%, mis moodustab 18,5 tonni.

2020. aastal koguti ohtlikke jäätmeid Türi jäätmejaama kaudu 936,751 tonni.

Ettevõtjad peavad ise korraldama ohtlike jäätmete kogumiseks mõeldud kogumismahutite paigaldamise ja jäätmete üleandmise vastavat tegevusluba omavale jäätmekäitlejale.

Ohtlike jäätmete alla kuuluvad ka vanaõli jäätmed. Vanaõli on mineraalne või sünteetiline määrdeaine või tööstusõli, eelkõige sise põlemismootorites kasutatud õli ja käigukastiõli, määrdeõli, turbiiniõli ning hüdraulikaõli, mis ei sobi enam algselt ette nähtud kasutuseks. Sarnaselt muude ohtlike jäätmetega võetakse elanikelt vanaõli vastu Väätsa Prügilas, Türi jäätmejaamas, Kabala, Kärü ja Oisu keskkonnajaamades ning ohtlike jäätmete kogumisringi käigus. Vanaõli käitlemisega tegelevad kõik peamised ohtlike jäätmete käitlejad. Jäätmevaldaja, kes vanaõli ei taaskasuta ega kõrvalda, on kohustatud selle üle andma kompleksluba või keskkonnaluba vastavate jäätmete käitlemiseks omavale isikule.

4.11 Raviasutuste jäätmete käitlemine

Tervishoiul tekkivate jäätmete käitluse riikliku juhendmaterjali järgi on riiklikul tasandil paika pandud tervishoiu jäätmete kogumispunktid teise ja kolmanda tasandi haiglate juures. Tervishoiuasutustes peab riskijäätmeid koguma kindlasti olmejäätmetest eraldi ja tekkivad jäätmed suunama käitlemiseks riskijäätmete käitlussüsteemi.

Ohtlike jäätmeid tekitavad ettevõtted (sh meditsiinasutused) peavad sõlmima ohtlike jäätmete üleandmiseks lepingu vastavat keskkonnaluba jäätmete käitlemiseks omava ettevõttega. Ohtlike jäätmete kogumiseks peavad ettevõtted rajama või leidma spetsiaalse koha, mis on vastavalt märgistatud, ning kogumiseks tuleb kasutada spetsiaalset jäätmetaarat. Samuti peavad eelnimetatud ettevõtted vastu võtma ettevõttesisesed jäätmekäitluseeskirjad. Ohtlike jäätmete kogumise ja üleandmisega seotud kulud katavad ettevõtted ise. Jäätmete üleandmise tõestamise aluseks on ohtlike jäätmete saatekiri.

4.12 Suurjätmed

Suurjätmed on suuregabariidilised esemed, näiteks mööbliesemed, vaibad, madratsid, kraanikausid, wc-potid jne. Suurjätmetena ei käsitleta romuautosid ja autorehve, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid, sh külmikud, pesumasinad, telerid.

Jäätmeseaduse kohaselt peab suurjätmete kogumiskoht asuma jäätmevaldajast maksimaalselt 15 km kaugusel. Kogumisvõrgustik on Türi vallas tervikuna tagatud viie kogumiskoha kaudu. Suurjätmeid kogutakse Türi jäätmejaamas ja Kabala ning Oisu keskkonnajaamas. Suurjätmeid saab üle anda ka Väätsa Prügilas. Suurjätmete kogumise edendamiseks on Türi vallal võimalus korraldada regulaarseid kogumisringe.

Türi vallas koguti perioodil 2013-2019 suurjätmeid järgmises mahus:

Jäätmeliik	kood	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Suurjätmed	20 03 07	57,58	103,94	120,3	142,18	147,6	203,6	226,7

4.13 Probleemtoodete jäätmed

Eestis kehtiv jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte, mis tähendab, et tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodest tekkivate jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise. Probleemtoodet on kõik tooted, mille jäätmed võivad põhjustada kõrgendatud riske inimese tervisele ja keskkonnale. Siiani on reguleeritud probleemtoodete käitlust koos teiste ohtlike jäätmetega, kuid nende kõrgendatud riskist tulenevalt tuleb nende käitlemisele täiendavat tähelepanu pöörata. Probleemtoodet on:

- 1) patareid ja akud;
- 2) mootorsõidukid ja nende osad;
- 3) rehvid;
- 4) elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad;
- 5) põllumajandusplast.

Probleemjätmete kogused perioodi 2015-2019.a osas on esitatud käesoleva dokumendi lisaks olevas [Tabelis 4](#).

Patareid ja akud

Tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas tarbija kavatseb osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat kogumiseks vajaliku kogumismahutiga.

Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujätmed tasuta tagasi võtma.

Patareide ja akude tootjavastutuse kohustusega tegeleb MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu.

Lisaks müügikohtadele on võimalik patareisid ja akusid üle anda Väätsa Prügilas, Türi jäätmejaamas, Oisu, Kabala ja Kärü keskkonnajaama ohtlike jäätmete kogumiskonteinerisse.

Romusõidukid ja rehvid

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootja-vastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegeerida jäätmekäitlejatele.

Romusõiduk on ohtlik jääde, mida tohib käidelda ainult ohtlike jäätmete käitlemise õigust omav ettevõtja. Romusõiduki käitluskoha (kogumiskoht, lammutuskoda) tegevus peab vastama kõikidele seadusega sätestatud nõuetele. Romusõidukite kogumine ja tootjale tagastamine tuleb tootjal korraldada selliselt, et romusõiduki omanikule oleks romusõidukist loobumine võimalikult mugav ning romusõiduki kogumiskohta üleandmine võimalik vähemalt tema elukohajärgse maakonna piires. Romusõidukeid võetakse vastu autolammutustes ja vanametalli vastuvõtupunktides.

Vanarehvide kogumiseks on MTÜ Rehvinglus loonud tootjavastutussüsteemi. Rehvitöökodade kliendid nii eraisikud kui firmad võivad rehvitöökotta, mis on sõlminud lepingu rehviiduga anda oma rehvid tasuta üks ühe vastu. Üks ühe vastu vastuvõtmine tähendab, et iga ostetud rehvi kohta saab rehvitöökotta jätta ühe samatüübilise rehvi. Sõiduauto rehve võetakse vastu Väätsa Prügilas, Türi jäätmejaamas ja Kabala, Oisu ja Kärü keskkonnajaamas.

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed

Elektri- ja elektroonikaseadmeid koguvad ja käitlevad peamiselt kaks tootjavastutusorganisatsiooni: Mittetulundusühing Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus ja Mittetulundusühing Eesti Elektroonikaromu. Lambijäätmeid kogub ja käitleb Ekogaisma Eesti OÜ. Elektri- ja elektroonikajäätmeid saab tasuta üle anda uue toote ostmisel kauplusesse või ära anda Väätsa Prügilas, Türi jäätmejaamas ning Oisu, Kabala ja Kärü keskkonnajaamas.

Põllumajandusplast

Põllumajandusplasti (jäätmekood 02 01 04) koguti 2019.a 90,9 tonni. Põllumajandusplasti kogutakse peamiselt otse ettevõtete juurest.

Tootja on kohustatud põllumajandusplasti jäätmed piiramata koguses tasuta tagasi võtma:

- 1) põllumajandusplasti kasutajalt;
- 2) kohalikul omavalitsuselt;
- 3) kohaliku omavalitsuse jäätmejaama lepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt.

Põllumajandusplasti liigiti kogumise edendamiseks tuleb teostada järelevalvet tootjatele pandud kohustuste täitmise üle ja teavitada regulaarselt põllumajandusplasti kasutajaid põllumajandusplasti tasuta äraandmise võimalustest.

4.14 Ehitus- ja lammutusjätmed

Ehitusjätmed on ehitus-, remondi- ja lammutusjätmed, mittekasutatav väljaveetav pinnas, puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jätmed, sh need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jätmeid, mis tekivad ehitamisel ja remontimisel ning mida ehitusobjektil tööde tegemiseks ei kasutata. Jätmete tekkemahtu on raske ette prognoosida.

Ehitusjätmete käitlemise küsimused tuleb lahendada juba ehitise projekteerimise etapis. Ehitise vastuvõtmisel tuleb muude dokumentide hulgas esitada õiend jätmete nõuetekohase käitlemise kohta. Ehitusjätmete käitlust reguleerib Türi valla jäätmehoolduseeskiri, mille alusel vastutab ehitusjätmete nõuetekohase käitlemise eest jäätmevaldaja kuni nende taaskasutamiseni või üleandmiseni jäätmevedajale. Ehitusjätmeid saab üle anda Väätša Prügilas.

Ehitus-lammutusjätmete kogused perioodi 2015-2019.a osas on järgmised:

Jäätmeliik	kood	2015	2016	2017	2018	2019
Ehitus-lammutusjäätmed	17	7300,5	5491,5	11 963	35 492	17 077

Ehitus- ja lammutusjätmete kogumise peamiseks eesmärgiks on jäätmekoguste ja jätmete ohtlikkuse vähendamine. Eesmärgi täitmisel on peamine roll tööde teostajal, kes mõistliku töökorralduse ja tööde parema organiseerimisega saab ehitus- ja lammutustöödel eelnimetatud jätmete teket vältida või koguseid vähendada.

Metallijätmed

Metallijätmeid saab lihtsasti tekkekohal liigiti koguda ja on suures mahus taaskasutatavad. Metallijätmeid saab üle anda vanametalli kokkuostjatele, Väätša Prügilas ja Türi jäätmejaamas.

Puidujätmed

Puidujätmete taaskasutamisel tuleb eelkõige tähelepanu pöörata nende korduskasutamise võimalustele ja alles seejärel taaskasutamisele läbi soojusenergia tootmise. Puidujätmete käitlemist saavad teostada vastavat jäätmekäitleja registreerimistõendit, keskkonnaluba jätmete käitlemiseks või keskkonnakompleksluba omavad ettevõtted.

Ohtlike ainetega töödeldud puidujätmeid käsitletakse ohtlike jätmetena ning need tuleb üle anda keskkonnaluba jätmete käitlemiseks omavale ettevõttele.

Puidujätmeid võetakse vastu Väätša Prügilas ja Türi jäätmejaamas.

5 ANDMEID MINEVIKUS SAASTUNUD JÄÄTMEKÕRVALDAMISKOHTADE NING NENDE KORRASTAMISEKS VÕETAVATE MEETMETE KOHTA

5.1 Jääkreostusobjektid

Türi valla territooriumil ei asu ühtegi jääkreostusobjekti ning sulgemist vajavaid prügilaid.

5.2 Suletud prügilad

Türi valla endised prügilad (Pakamäe, Äiamaa, Taikse, Matussaare, Saare, Pibari, Alejaani, Lõõla prügilad) on jäätmete ladestamiseks suletud ning korrastatud. Aktiivset seiret pärast prügilate sulgemist ja korrastamist ei ole teostatud. Prügilate maa-alad on kattunud rohttaimestikuga ja võsaga. Täiendavaid korrastusmeetmeid ei ole vaja kasutusele võtta.

Väätsa Prügila esimene ladestusala on suletud ning tihendatud. Prügilas teostatakse regulaarset seiret keskkonnakomplekslooga määratud tingimustel põhja-, pinna- ning nõrgvee, samuti prügilagaasi osas.

6 PLANEERIMINE

6.1. HINNANG JÄÄTMEVOOGU ARENGULE TULEVIKUS

Peamised jäätmeteket mõjutavad tegurid on üldine majanduslik olukord ning rahvaarvu muutus. Reeglina suureneb olmejäätmete teke koos elanikkonna majandusliku seisundi paranemisega ning elanikkonna pideva vähenemisega kaasneb ka jäätmetekke vähenemine.

Olmejäätmete tekkemaht ei vähene, vaid stabiliseerub. Olmejäätmete teke võib suurene da seetõttu, et korraldatud jäätmeveoga liidetakse maksimaalses mahus jäätmevaldajaid. Seeläbi väheneb jäätmete ebaseaduslik põletamine, matmine, metsade risustamine jmt.

Segaolmejäätmete teke saab väheneda seoses liigiti kogumise edenemisega. Suurimat mõju avaldab biojäätmete ja pakendite liigiti kogumine. Seeläbi suurenevad liigiti kogutavate jäätmete kogused ja nende tekkemahud stabiliseeruvad.

Teiste jäätmeliikide (suurimateks on ehitus- ja lammutusjäätmete, erinevad tootmisjäätmed) teket mõjutab enim era- ja ettevõtlussektori tegevused antud jäätmete tekitamisel, mis omakorda on mõjutatud üldises majandusolukorrast ning Türi valda uute ettevõtete tekkimisest.

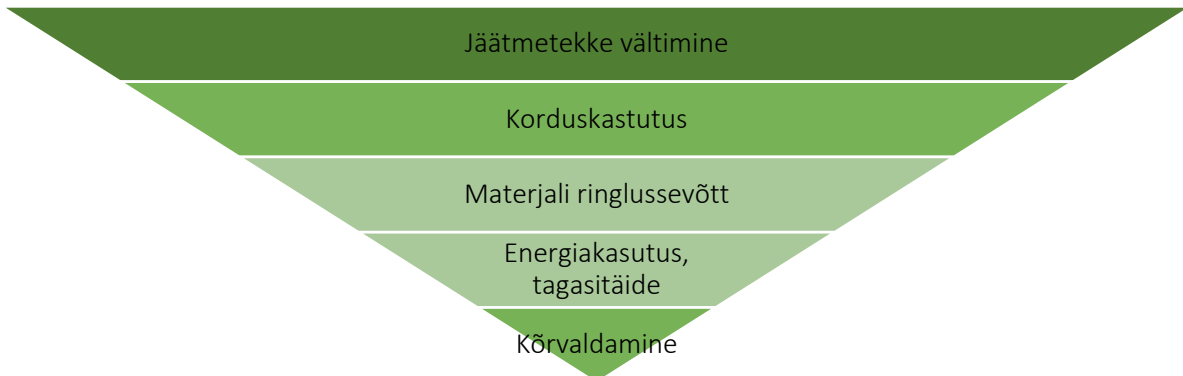
Jäätmekava tegemise hetkel ei näe Türi vald ette suuremaid muudatusi jäätmete tekkekoguses, päritolus või liigilises koostises.

6.2. EESMÄRKIDE SEADMINE

Türi valla üldiseks jäätmehoolduse arendamise eesmärkideks on suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, mõjutada tarbimisharjumusi ning muuta jäätmehooldus jäätmevaldajatele igapäeva elu loomulikuks osaks. Seatud arenduseesmärged realiseeritakse lähtudes jäätmehierarhiast ja järgmistest põhimõtetest:

- jäätmehoolduse korralduse efektiivsus ja keskkonnahoidlikkus;
- tegevuste jätkusuutlikkus;
- tegevuste otstarbekus.

Jäätmehierarhia:

Eeloodust tulenevalt on Türi valla jäätmehoolduse korraldamisel järgmise perioodi eesmärkideks:

- **jäätmetekke vältimise edendamine**
- **jäätmete liigiti kogumise mahu ja kvaliteedi tõstmine**
- **jäätmete taaskasutamise suurendamine**
- **jäätmetest tuleneva keskkonnariski vähendamine**
- **toimiv järelevalve, andmete korrektsus ja koostöö**

Eesmärkide saavutamisel lähtutakse [Lisas 2](#) esitatud jäätmeliikide põhistest taaskasutamise sihtmääradest.

Türi valla jäätmehoolduse arendamise eesmärkide saavutamiseks kavandatud meetmete ja tegevuste edukal rakendamisel saavutatakse järgmised tulemused:

- Türi vallas on loodud täiendavad võimalused jäätmete korduskasutamise edendamiseks ning liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks.
- Türi valla elanikud ja ettevõtted on teadlikud jäätmetekke vältimise ja liigiti kogumise võimalustest ning tahavad ja saavad panustada jäätmetekke vältimisse ja taaskasutuse suurendamisse.
- Türi Vallavalitsus omab ülevaadet haldusterritooriumil tekkivate jäätmemahude ja nende käitluslahenduste osas.
- Türi Vallavalitsusel on olemas vajalikud ressursid ja teadmised tulemusliku järelevalve teostamisel.

Eesmärkide saavutamiseks vajalikke meetmeid kirjeldavad järgnevad peatükid. Meetmete rakendamise tegevuskava koos rahastusallikatega on toodud peatükis „Tegevuskava“.

6.3 JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE JA KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE

Jäätmetekke vältimine on jäätmehierarhia kõige prioriteetsem tase, mida tuleb arvestada ja eelistada jäätmekäitluse korraldamisel. Jäätmetekke vältimise alla loetakse:

- otsest vältimist – mõistlik tarbimine, keskkonda ja ressursse säästev tootmine;
- korduskasutust – toote uuesti kasutamine esialgsel otstarbel;
- korduskasutuseks ettevalmistamist – remontimine, ümberdisainimine, kontrollimine jne

Jäätmetekke vältimist mõjutavad peamiselt tarbijate teadlikkus ning ressursitõhususe ja jäätmetekke vältimise meetmete rakendamise ulatus tootmistegevustes.

Olmejäätmete tekke vältimise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete tekkekoguse vähendamine. Elanikkonna teadlikkuse tõstmisel, teabe levitamisel ja jäätmete vältimisele suunatud initsiatiivide toetamisel ning vastavate tingimuste loomisel on võtmeroll Türi vallas. Oluline on luua eeldused selleks, et elanikel ja ettevõtetel on võimalus panustada jäätmetekke vältimisse ja korduskasutusse.

Jäätmetekitajate keskkonnateadlikkuse suurendamine eeldab jäätmetekitajate kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike ja ettevõtete valmisolekust jäätmekäitluses kehtestatud reegleid täita. Teadlikkuse tõstmisel on peamiseks tegevuseks järjepidev ja süsteemne selgitus- ja teavitustöö kõikide sihtrühmade osas ning haakuma teiste valdkondadega. Eelkõige tuleb koostöös asjassepuutuvate organisatsioonidega tähelepanu pöörata jäätmete korduskasutuse ja teiste jäätmetekke vältimise võimaluste tutvustamisele.

Eesmärk

- Jäätmetekitajad omavad ligipääsu infole jäätmetekke vältimist võimaldavate tegevuste osas.
- Tõsta jäätmetekitajate teadlikkust sihtrühmadele suunatud järjepideva tegevuse läbi, eriti noorte osas.
- Türi vald kaasab tegevustesse partnereid.

Eesmärk loetakse täidetuks, kui jäätmekava perioodi lõpuks ei ole olmejäätmete tekkemaht suurenenud võrreldes 2020.aastaga.

6.4. JÄRELEVALVE KORRALDUS

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad järgmised institutsioonid:

- Keskkonnaameti järelevalve osakond
- Türi Vallavalitsus
- Veterinaar- ja Toiduamet, mis teostab järelevalvet loomsete jäätmete käitluse üle.

Järelevalve efektiivne toimimine toetab jäätmekavaga seatud eesmärkide saavutamist. Selleks tuleb Türi vallas edendada koostööd teiste järelevalvet teostavate asutustega ning rakendada vallasiselt ressursse süsteemse järelevalve läbiviimiseks. Järelevalve efektiivne teostamine aitab ennetada mitmete probleemide väljakujunemist, tekkinud probleemide kiiret lahendamist ja seeläbi ka omavalitsuse rahalisi vahendeid kokku hoida.

Eesmärk

- Türi vallas toimub jäätmehoolduse reeglite nõuetekohane täitmine.
- Türi Vallavalitsus omab piisavaid ressursse järelevalvetegevuste teostamisel.
- Türi vald kaasab tegevustesse partnereid.

Eesmärk loetakse täidetuks, kui jäätmekava perioodi lõpuks on vähenenud jäätmehoolduse reeglite rikkumiste arv ja jäätmetekitajad on teadlikumad jäätmete nõuetekohase käitlemise reeglitest.

6.5. JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE, RINGLUSSEVÕTU JA TAASKASUTAMISE EDENDAMINE

Jäätmeseadus määrab Türi valla ülesandeks korraldada jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses (Keskkonnaministri 16.01.2007 määrusele nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“). Taaskasutamise sihtmäärad on esitatud [Lisas 2](#).

Jäätmekava koostamise ajal on võimalik olemasolevate andmete põhjal statistiliselt hinnata, millisel määral on omavalitsused jäätmeid liigiti kogunud. Samas puuduvad objektiivsed andmed, millises mahu on Türi valla jäätmeid realselt taaskasutusse suunatud. Liigiti kogumine ei tähenda automaatselt jäätmete taaskasutamist ega ringlusse suunamist. Kuna olmelise päritoluga jäätmematerjalide taaskasutamise, eriti ringlusesse suunamise võimalused on Eestis puudulikud ja kogu maailmaturu vaatest on antud jäätmeliikide osas ülepakkumine, siis ei pea Türi vald mõistlikuks rakendada tegevusi, mille tulemusi ei ole võimalik ette prognoosida. **Seetõttu lähtub Türi vald põhimõttest, mille kohaselt saab vald jäätmete taaskasutamiseks luua eelduseid läbi otstarbeka jäätmete liigiti kogumise lahenduse rakendamise.** Liigiti kogumisel on prioriteediks vähendada segaolmejäätmete tekkemahtu eelkõige läbi pakendijäätmete liigiti kogumise ja üleandmise taaskasutusorganisatsioonide kogumisvõrku. Täiendava eesmärgina saab välja tuua biolagunevate jäätmete tekkekohal liigiti kogumist, mis on võrdlemisi lihtsasti teostatav. Selleks tuleb fikseerida asjakohased tingimused jäätmehoolduseeskirjas, jäätmete käitluskoha määramisel ja korraldatud jäätmeveo hangetes. Jäätmete käitlustingimuste muutmiseks põhjendatud vajaduse korral peab nägema ette vastavad tingimused jäätmehoolduseeskirjas ja korraldatud jäätmeveo hankes.

Jäätmematerjalide lokaalse taaskasutamise edendamiseks saab Türi vald planeerida lahendusi biolagunevatest jäätmetest toodetud komposti kasutuselevõtmiseks valla territooriumil.

Eesmärk

- Türi vallas toimub jäätmete liigiti kogumine otstarbekal viisil.
- Segaolmejäätmete maht väheneb oluliselt seoses liigiti kogutud pakendijäätmete üleandmisega pakendite kogumisvõrku.
- Biolagunevaid jäätmeid kogutakse tekkekohal liigiti kõikide jäätmetekitajate juures.

Eesmärk loetakse täidetuks kui perioodi lõpuks väheneb segaolmejäätmete tekkemaht, biolagunevate jäätmete kohtkogumine on muutunud jäätmetekitajatele harjumuspäraseks

tegevuseks ning taaskasutusorganisatsioonidele üleantavate pakendijäätmete mahud on suurenenud.

6.6. JÄÄTMETE KOGUMIS- JA KÄITLUSVÕRGU ARENDAMINE

Kogumis- ja käitlusvõrk on vahendid, millega Türi vald saab realiseerida jäätmekava eesmärgi. Jäätmete liigiti kogumise tegevused ja nende arendamine on kokkuvõtvalt esitatud [Lisas 4](#).

6.6.1. Korraldatud jäätmeveo rakendamine

Korraldatud jäätmeveo hankega on otstarbekas hõlmata kõiki need jäätmeliigid, mille kogumine ja käitlemine toimub arusaadavatel ja mõistlikel tingimustel: **segaolmejäätmed, paberi ja kartongijäätmed, biojäätmed, klaasijäätmed, metallijäätmed**. Nimetatud materjalide liigiti kogumine toetab otseselt Türi valla tegevusi jäätmete taaskasutamise sihteesmärkide saavutamisel kuna materjale saab suunata ringlusesse.

Eesmärgiks on Türi valla jäätmetekitajate 100% liitmine korraldatud jäätmeveoga, et ennetada tekkivate jäätmete väärkäitlemist, tagada ühtsetel alusel kvaliteetne teenindamine ja teenuste kulupõhine hinnastamine ning andmete haldamine. Korraldatud jäätmeveost vabastamine saab toimuda ainult põhjendatud tingimustel vastavalt jäätmeseadusele. Pakendijäätmete hõlmamine korraldatud jäätmeveoga on võimalik juhul, kui pakendijäätmete taaskasutusorganisatsioonid teevad Türi vallaga viimasepoolt etteantud tingimustel koostööd.

Korraldatud jäätmeveo toimimise olulised väärtused on:

- aitab vältida prügistamist ja illegaalset jäätmekäitlust;
- jäätmetekitaja maksab oma jäätmete käitlemise eest ja tunnetab seeläbi omavastutust;
- jäätmete kogumise logistika on efektiivne;
- tagatud on parem kontroll jäätmete tekke ja käitlemise üle;
- hõlbustab jäätmete liigiti kogumist.

Eesmärk:

- Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud kõik jäätmevaldajad.
- Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud jäätmeliigid, mida on otstarbekas hõlmata.

Eesmärk loetakse täidetuks kui korraldatud jäätmeveo lahendus toimib probleemideta ja vastab Türi valla jäätmetekitajate vajadustele.

6.6.2. Pakendijäätmete kogumine

Suur osa klaasi-, plasti- ja metallijäätmetest on pandiga tagatud pakendijäätmed, mille kogumine on korraldatud avalike kogumispunktide kaudu ja on taaskasutusorganisatsioonide ülesanne tagada vajalikud tulemused. Pandipakendi süsteem toimib hästi ja seda ei pea Türi vald reguleerima. Probleeme on pandiga tagamata pakendite kogumisega ja käitlemisega, täpsemalt müügipakendite osas, mis pannakse suures mahus segaolmejäätmete hulka.

Pakendijäätmete kogumise edendamisel on olulisel kohal koostöö taaskasutusorganisatsioonidega, et nende avalik kogumisvõrk vastaks paiknemise, arvu, liigilisuse ja opereerimise tingimuste osas Türi valla vajadustele. Avalikud pakendikonteinerid peavad asuma seal, kus jäätmevaldajad kõige rohkem liiguvad – eelkõige kaupluste vahetus läheduses ja suuremate kortermajade juures, hajaasustusega piirkondades ka suuremates

külades. Pakendikonteinerid ei tohiks võimaldada segapakendi kogumist, s.t igale pakendiliigile peaks olema eraldi kogumiskonteiner.

Pakendijäätmete käitlemisel vastutavad tulemuste saavutamise eest taaskasutusorganisatsioonid, mitte Türi vald.

Jäätmehoolduseeskirjaga tuleb fikseerida selged reeglid ja vastutus pakendijäätmete kogumise tingimuste osas.

Eesmärk:

- Pakendijäätmete üleandmise lahendused on jäätmevaldajatele mugavad ning antud jäätmeid ei panda enam segaolmejäätmete kogumisvahenditesse.
- Loodud on tingimused pakendijäätmete liigiti kogumiseks kõikide elamutüüpide juures ja avalikus ruumis koostöös taaskasutusorganisatsioonidega.

Eesmärk loetakse täidetuks kui perioodi lõpuks väheneb segaolmejäätmetes pakendijäätmete maht ning pakendijäätmete nõuetekohane üleandmine on muutunud jäätmevaldajatele harjumuspäraseks tegevuseks.

6.6.3. Paberi ja kartongi kogumine

Paberi ja kartongi kogumisel on oluline tagada nende jäätmete liigiti kogumine tekkekoha lähedal. Tuleb rakendada tingimus paberi ja kartongi liigiti kogumiseks kõikide elamutüüpide juures.

Eesmärk:

- Paberi ja kartongi liigiti kogumine toimub korraldatud jäätmeveo raames ning antud jäätmeid ei panda segaolmejäätmete ega muude liigiti kogutavate jäätmete kogumisvahendisse.
- Rakendatud on jäätmevaldajate teadlikkuse tõstmisele suunatud tegevused.

Eesmärk loetakse täidetuks kui perioodi lõpuks väheneb segaolmejäätmetes paberi- ja kartongi maht ning jäätmete nõuetekohane üleandmine on muutunud jäätmevaldajatele harjumuspäraseks tegevuseks.

6.6.4. Biojäätmete kogumine

Riigi jäätmekava näeb ette biolagunevate jäätmete osakaalu vähendamist olmejäätmetes 20 massiprotsendini aastaks 2020 ning biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaalu olmejäätmete kogumassist – 13 %. Biojäätmete liigiti kogumine on suurima mõjuga tegevus jäätmete ringlussevõttu suurendamisel Türi vallas. Biojäätmete liigiti kogumise suurendamiseks tuleb rakendada tingimused nende jäätmete tekkekohal kogumiseks korraldatud jäätmeveo raames. Jäätmete liigiti üleandmise võimalus peab olema kõikidel jäätmetekitajatel.

Aia- ja haljastujäätmete liigiti kogumiseks tuleb propageerida nende jäätmete tekkekohas kogumist ning kompostimist lähimal kompostiplatsil või koduaias, samuti pakkuda läbi korraldatud jäätmeveo kogumisringide teenust.

Kinnistul kompostimise edendamise üheks võimaluseks on projektide raames kompostrite soetamine ning nende jagamine koos infomaterjalide ja kompostimisalaste koolituste läbiviimisega jäätmetekitajatele.

Eesmärk:

- biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete kogumine on liidetud korraldatud jäätmeveosse.
- Loodud on tingimused jäätmete liigiti kogumiseks kõikide elamutüüpide juures.
- Kohtkompostimisel täidetakse ettenähtud nõudeid.

Eesmärk loetakse täidetuks kui perioodi lõpuks väheneb segaolmejäätmetes biolagunevate jäätmete maht ning jäätmete nõuetekohane üleandmine on muutunud jäätmevaldajatele harjumuspäraseks tegevuseks.

6.6.5. Ehitus ja lammutusjäätmete kogumine

Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumisel on oluline tagada nende tekkekoha liigiti kogumine, mis suurendab nende taaskasutamise võimalusi. Jäätmeid saab üle anda Väätsa Prügilas.

Ehitus- ja lammutusjäätmed ei tohi paigutada muude jäätmeliikide hulka. Selleks on vajalik fikseerida antud jäätmete tekke ja käitlemise tingimused jäätmehoolduseeskirjas ja rakendada asjakohast järelevalvetegevust.

Eesmärk:

- Ehitus-lammutusjäätmete tekkemahud on kontrollitavad.
- Jäätmete käitlemise tingimused on monitooritavad.
- Jäätmete vastuvõtmise jätkamine Väätsa Prügilas.

Eesmärk loetakse täidetuks kui perioodi lõpuks väheneb ehitus-lammutusjäätmete ebaseaduslik käitlemine ja keskkonnareostuse tekitamine ning jäätmete nõuetekohane üleandmine on muutunud jäätmevaldajatele harjumuspäraseks tegevuseks.

6.6.6. Ohtlike jäätmete kogumine

Ohtlike jäätmete kogumine jätkub Türi jäätmejaamas, Väätsa Prügilas ja läbi regulaarsete kogumisringide teostamise. Jäätmete kogumise efektiivsuse tõstmiseks on otstarbekas rakendada jäätmetekitajate teadlikkuse suurendamist toetavaid meetmeid. Jäätmete kogumislahenduste arendamine toimub vajaduste põhisel.

Eesmärk:

- Ohtlike jäätmeid ei panda muude jäätmeliikide hulka ja need ei tekita keskkonnareostust.

Eesmärk loetakse täidetuks kui ohtlike jäätmete kogumise lahendus toimib probleemideta ja vastab Türi valla jäätmetekitajate vajadustele.

6.6.7. Elektroonikaromude ja kantavate patarei ja akujäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Elektroonikaromude ega kantavate patarei- ja akujäätmete kogumis- ja käitlussüsteemi osas muutusi uue jäätmekava perioodile ei nähta. Jätkata tuleb koostööd tootjavastutusorganisatsioonidega ning elektroonikaromude ja kantavate patarei ja akujäätmete kogumisega jäätmejaamades, nende müügikohtades ja ohtlike jäätmete kogumisringidel.

Eesmärk:

- Jäätmeid ei panda muude jäätmeliikide hulka ja need ei tekita keskkonnareostust.

Eesmärk loetakse täidetuks kui jäätmete kogumise lahendus toimib probleemideta ja vastab Türi valla jäätmetekitajate vajadustele.

6.6.8. Muude liigiti kogutavate jäätmete kogumine

Puidu-, tekstiili- ja suurjäätmete ning vanarehvide liigiti kogumise tagamiseks tuleb säilitada nende jäätmete üleandmise võimalused jäätmejaamas ja keskkonnajaamades.

Puidutööstusettevõtete puidujäätmeid tuleb koguda liigiti nende tekkekohas ning võimalusel kasutada neid materjalipõhiselt või suunata energiakasutusse.

Tootmisjäätmeid ei tohi segada muude jäätmeliikidega ja need peavad olema ettevõtete poolt jäätmekätlejale eraldi liigina üleantavad olmejäätmete kõrval. Türi vald rakendab asjakohaseid meetmeid antud eesmärgi saavutamiseks.

Eesmärk:

- Jäätmeid ei panda muude jäätmeliikide hulka ja need antakse jäätmete vastuvõtjale üle liigiti.
- Türi vallavalitsusel on ettevõtlussektori jäätmetekke osas ülevaade.

Eesmärk loetakse täidetuks kui jäätmete kogumise lahendus toimib probleemideta ja vastab Türi valla jäätmetekitajate vajadustele.

6.6.9. Reoveesete

Reoveesete käitlemise lahendusi tuleb edaspidi arendada kahjulike keskkonnamõjude, s.h elukeskkonna häiringute vältimiseks ja settelise komposti realiseerimisest väetisena kaasnevate võimalike pinnase- ja põhjavee reostuse ennetamisel. Reoveesete efektiivsete kogumis ja käitlemislahenduste osas on vastutav roll vee-ettevõttel.

6.6.10 Raviasutuste jäätmete käitlemine

Tervishoiul tekkivate jäätmete käitluse toimub teise ja kolmanda tasandi haiglate juures. Tervishoiuasutustes peab riskijäätmeid koguma olmejäätmetest eraldi ja tekkivad jäätmed suunama käitlemiseks riskijäätmete käitlussüsteemi. Tervishoiuasutused peavad sõlmima ohtlike jäätmete üleandmiseks lepingu vastavat keskkonnaluba jäätmete käitlemiseks omava ettevõttega

6.6.11 Jäätmejaamad ja keskkonnajaamad

Jäätmekava perioodil jätkatakse Türi jäätmejaama ning Kabala, Kärü ja Oisu keskkonnajaama opereerimist. Vajaduste põhiselt teostatakse jaamades arendustegevusi, et tagada jäätmevaldajatele mugava teenuse osutamine. Andmete korrektsuse tagamiseks on otstarbekas kaaluda EVALD süsteemi jäätmejaama mooduli rakendamist, mis võimaldab ID kaardi alusel kliendi tuvastamist. Rakenduse edasiarendusena on võimalik moodul liidestada jäätmejaama kassasüsteemiga.

Eesmärk:

- Jäätmejaamade teenuste kvaliteedi hoidmine ja teenuste arendamine vastavalt vajadustele.

Eesmärk loetakse täidetuks kui jäätmejaama ja keskkonnajaamade teenused on piisavad ja kvaliteetsed lähtudes Türi valla jäätmetekitajate vajadustest.

6.7. Jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamist toetavad tegevused

- Lisaks kodumajapidamiste ja ettevõtete jäätmete liigiti kogumisele tuleb eraldi tähelepanu pöörata avalikele ürituste jäätmetekke korraldamisele. Avalikel üritustel tuleb tagada jäätmete liigiti kogumine vähemalt järgnevate jäätmeliikide osas: segaolmejäätmed, biolagunevad jäätmed ja pakendijäätmeid. Samuti prioritseerida ühekordsete plastnõude kasutamise vältimist. Vastavad tingimused tuleb sisse viia avalike ürituste korraldamist reguleerivatesse juhenditesse.
- Tekstiilijäätmete osas tuleb edendada nende korduskastusse suunamise võimalusi (taaskasutuskeskuste tegevuse edendamine), sest tekstiilijäätmete muul viisil ringlussevõtmise osas puudub turunõudlus.
- Jäätmete avalik kogumislahendused tuleb viia ühtsele visuaalile põhinevaks, s.t konteinerid on ühesuguse välimuse ja märgistatusega, mis toetab jäätmete liigilist kogumise eesmärki.
- Korraldatud jäätmeveo teenuste hinnastamisel peab võimalusel rakendama jäätmetekitajale motiveerivat lähenemist.
- Jäätmevaldajate registri andmete korrektsuse tagamine.
- Jäätmevedajale järelevalve funktsiooni rakendamine olmejäätmete liigiti kogumise kvaliteedi tagamisel ja jäätmetekitajale tagasiside andmisel. Jäätmeveo teostamisel peab vedaja visuaalselt kontrollima kogumisvahendis olevate jäätmete vastavust liigile. Mittevastavuse tuvastamisel tuleb rakendada asjakohaseid meetmeid (tühisõiduuarve, jäätmeliigile vastava hinnastuse rakendamine, tagasiside andmine jäätmetekitajale). Vastavad tingimused tuleb sisse viia jäätmehoolduseeskirja ja korraldatud jäätmeveo hanke tingimustesse.

7. TEAVITUSKAMPAANIAD

Jäätmetekke vältimise ja jäätmete liigiti kogumise edendamisel on kogumisvõrgustiku kõrval väga oluline roll inimeste teadlikkusel kõikidest olemasolevatest võimalustest. Türi valla üheks prioriteediks järgneval perioodil on jäätmetekitajate jäätmete alase teadlikkuse suurendamine. Inimeste vähesele teadlikkusele jäätmete liigiti kogumise ja jäätmete sortimise osas viitas ka Riigikontroll oma 2016. aasta aruandes.

Teavituskampaaniat planeeritakse jäätmeliikide ja sihtrühmade põhiselt ja viiakse ellu järjepideva tegevusena. Kampaaniate edukuse tõstmiseks kaasab Türi vald tegevustesse sobivaid partnereid nii avalikust kui erasektorist.

Kampaaniate fookus on suunatud segaolmejäätmete tekke vähendamisele läbi tekkekohal liigiti sorteerimise.

Kampaaniad planeeritakse ja viiakse ellu jäätmekava lisaks oleva tegevuskava alusel ja lähtudes valla eelarve võimalustest.

8. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE RAHASTAMINE

Jäätmehoolduse arendamisel on kolm põhieesmärki, milleks on jäätmehoolduse süsteemi korrastamine, infrastruktuuri arendamine ja haldamine ning järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine. Peamiseks rahalised kulutused on seotud infrastruktuuri arendamisega ja jäätmekäitluse igapäevase haldamiskuludega. Jäätmeseadusega on sätestatud põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja. Korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmevaldaja tasub jäätmeveo teenustasu, mis peab katma jäätmekäitluskohtade rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud.

Keskonnapoliitika põhimõte „saastaja maksab“ ja „tootja vastutus“ tähendab seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni tarbija. Elektroonikajäätmete ja pakendijäätmete käitlemise puhul maksavad otseselt kulud kinni tootja- ja taaskasutusorganisatsioonid, kaudselt aga ka lõpptarbivad (jäätmekäitluskulud lisatakse toodete hindadele).

Türi valla jäätmehoolduse arendamine toimub Türi valla eelarvelistest vahenditest ja sihtotstarbelistest projektipõhistest tuludest. Allolevas on välja toodud kulutused jäätmehooldusele perioodil 2012-2019.

Aasta	Laekunud saastetasu eur	Kulutused/investeeringud jäätmehooldusele eur
2012	7694	56 619
2013	368	55 227
2014	542	49 156
2015	817	83 528
2016	1270	89 013
2017	0	79815 (endine Türi vald)
2018	0	117363 (ühinenud omavalitsus)
2019	0	136642 (ühinenud omavalitsus)

Vallale jäätmete ladestamisest laekuv saastetasu on marginaalne. Riigipoolne sihtotstarbeline toetus on 2,9 EUR aadressi kohta ning see laekub üldisesse tulubaasi.

9. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Käesoleva jäätmekavaga seotud eesmärgid ning nende täitmiseks toodud tegevuste eesmärk on eelkõige tervikliku jäätmekäitlussüsteemi loomine, mille juures oleks arvestatud ka keskkonna- ja terviseaspekte.

Jäätmekavaga planeeritavad tegevused seisnevad peamiselt jäätmete kogumise korraldamises ning liigiti kogumise tõhustamises. Jäätmekäitluse edasist arengut planeerides on vajalik lähtuda jäätmehierarhiast. Seega olenemata võimalikest jäätmekäitluse alternatiividest, tuleb igal juhul jätkata ja edendada jäätmete liigiti kogumist. See aitab kaasa jäätmete lõppkäitlemise keskkonnamõjude vähendamisele, samuti väheneb taastumatute loodusvarade kasutamine ja sellest tingitud keskkonnamõjud.

Täites jäätmekavas esitatud eesmäärke: suurendades jäätmete sortimist ja eraldikogumist, luues elanikele võimalusi eraldi kogutud jäätmete üleandmiseks ja motiveerides neid keskkonnateadlikkuse tõusu, majandusliku kasu ning järelevalve tõhustamise kaudu, väheneb ka jäätmete tekkest ja kogumisest tulenev keskkonnamõju.

Jäätmekäitlusega kaasnevad keskkonnahäiringud (müra ja õhu saastamine) jäätmete kogumisel ja transpordil. Negatiivset mõju (lõhnahäiring) võib tekkida ka jäätmekonteinerite ebaregulaarsel tühendamisel. Keskkonnahäiringute monitoorimine peab toimuma järjepidevalt ning on aluseks Türi valla poolt muudatuste sisseviimisel jäätmehoolduse korraldusse.

Keskkonna reostamisega kaasnevad ka sotsiaalsed mõjud nagu maa hinna langus, atraktiivsuse vähenemine turismi seisukohalt jm. Reostuste vältimise üheks olulisemaks eelduseks on toimiva järelevalve rakendamine.

Kui jäätmete sortimine tekkekohas, liigiti kogumine ja korraldatud jäätmevedu vastab kehtestatud korrale, siis keskkonnamõjud valla territooriumil on suhteliselt väikesed.

Lähtudes tunnustatud jäätmekäitlusmeetodite prioriteetsusest, on kõige olulisem jäätmete teket vältida ja vähendada. Eelkõige tuleb tähelepanu pöörata jäätmete korduskasutuse ettevalmistamisele, ringlusse võtule, jäätmete energiakasutusele võtule ning lõpuks jäätmete ladestamisele prügilasse.

Jäätmekava rakendamise ja korraldatud jäätmeveoga väheneb jäätmete illegaalne ladestamine, mis samuti vähendab survet keskkonnale.

Jäätmekava rakendamisel tekkivate keskkonnamõjude monitoorimine on järjepidev tegevus, mida Türi vald saab teostada läbi iga konkreetse tegevuse mõjude hindamise.

10. TEGEVUSKAVA

Tegevuskava on esitatud [Lisas 5](#)

